СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 117. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, середа, 21-го травня 1947. No. 117. JERSEY CITY and NEW YORK, Wednesday, May 21, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ЗА НЕГАЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВЛЯ

Під час побуту при своїй смертельно недужій матері в Ґрендю президент Труман пригадав конгресові у Вашингтоні на законне переведення його пляну забезпечення здоровля та на випадок каліцтва. Труман пригадав, що досі наша країна подбала за обезпечення проти безробіття, обезпечення на старі літа та на випадок смерти, а ще нема загального забезпечення на випадок недуги. Тому президент домагається від конгресу негайно звернути свою працю на переведення відповідного законодавства для зарадження цій недостачі. Обезпечення на випадок недуги мало б, на підставі пляну президента, обняти теж дбання про здоровля жінок під час материнства, дальше додаткові медичні досліди; збільшення числа шпиталів і лікарів в мало заселених околицях.

Цей плян був зголошений ще в попередній конгресі й викликав великі протести збоку лікарів та медичних організацій. Зогляду на такі протести плян вважається за спірний і тому нема виглядів на швидке його переведення в конгресі.

ЗА ПІДВИШКУ ПОШТОВИХ ОПЛАТ.

Поштова комісія палати репрезентантів викінчила плян нового поштового закону для зміни поштових оплат. Плянована підвишка поштових оплат має принести федеральному скарбові $100,000,000 нових прибутків. Буде це основна зміна оплат, придуманих ще в 1879 р. Має бути підвищена оплата за повітряну пошту до 6 ц., крім того за експресові посилки („спешел деливері"), а багато вища буде оплата за висилку газет за границю. Так само реєстровані листи будуть ще дорожчі й подорожіє пакункова пошта. Зате оплата по 3 центи за листи місцеві останеться без зміни, хоч вона була придумана лише на час війни. Оця підвишка сама приносить федеральному скарбові $188,000,000 приходу.

НАЙВИЩИЙ СУД ПРИЗНАЄ ПРАВО КРИТИКИ СУДОВИХ ПРИСУДІВ.

Вашингтон, 19 травня. — Найвищий Суд Злучених Держав шістьма голосами проти трьох рішив, що часописі мають право критикувати присуди видані судом. Це рішення видав Суд з нагоди відклику трьох редакторів газет в Тексасі, які дістали по три доби арешту за критику судового присуду. Три члени Найвищого Суду, які не погодилися з рішенням більшости, оприлюднили свою окрему опінію.

ЗВІЛЬНЕНО ТРЬОХ ОБВИНУВАЧЕНИХ В ЛІНЧУ.

Ґрінвіл, С. К., 19 травня.—Суддя Роберт Мартин, який переводить розправу проти 31 обвинувачених в лінчуванні чорного чоловіка, звільнив трьох підсудних. Інші ждуть загального присуду. Адвокати, які боронять підсудних, покінчили перехрестне випитування свідків. Суддя противиться виголошуванні в суді виводів про расове упередження. Він заявив, що допустить лише строго правничі виводи.

ЗА ПРАЦЮ ДЛЯ НІҐРІВ И ОРІЄНТАЛІВ.

Портленд, Ореґон, 19. травня. — Генеральний вікарій архидієцезії Портленд, о. Тамес Товбин, видав зазив до бизнесових установ і підприємств, щоб вони почували на собі моральну відповідальність за приниманця до праці кваліфікованих ніґрів і людей східного походження. У першу чергу він закликав до відповідальности банки, установи прилюдного вжитку і великі департаментові крамниці. Ці підприємства мають загальний вплив на хід бизнесового життя і тому повинні дати добрий приклад, щоб не робити різниці у приниманні до праці кваліфікованих людей. При цій нагоді вичислив о. Товбин роди праці, до яких не допускається ніґрів, японців та китайців.

ДОЧКИ АМЕРИКАНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ПРОТИ КОМУНІЗМУ.

Вашингтон. — Пані Юлія И. Талмедж, предсідниця організації Дочки Американської Революції, з нагоди 56 конгресу, що відбувається в Конституціон Голл, виявила, що на конгресі буде переведена поновна заява членок для поборювання комунізму. Сказала, що організація ужиє всіх сил, щоб поставити комунізм поза законом. „Ми не сміємо толерувати в уряді нікого, хто працює потайки для скинення нашого уряду та настановлення тоталітарної системи чужинного краю" — сказала Талмедж.

ЗРІСТ ЧИСЛА ЦЕРКОВНИКІВ В АМЕРИЦІ.

Протестантський місячник Крисчіен Геральд з Ню Йорку оприлюднив статистику членів різних церковних деномінацій в Злучених Державах. Статистика вказує зріст практикуючих членів церкви. За образхунком число церковників виносило в минулому році: Протестантів було 43,635,058, католиків 24,402,124 осіб, жидів було 4,641,000, а всіх разом 73,673,182.

Українські скитальники одержали допомогу від З. У. А. Д. Комітету

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет у Филаделфії одержав повідомлення з Інсбруку, Австрія, що там вже доставлено і розділюється між українських скитальників по таборах вислані ЗУАДКомітетом 260 бейлів одягу та 24 пак взуття, в цьому 1000 пар черевиків цілком нових, що їх закуплено від американської армії. Наспіло теж повідомлення, що по таборах українських скитальників в Австрії розділюється вже теж додаткові харчі від Міжнародного Червоного Хреста, що їх ЗУАДКомітет закупив у Швайцарії.

БРИТАНІЯ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗБІРОК НА БОРОТЬБУ В ПАЛЕСТИНІ.

Вашингтон, 19. травня. — Британський уряд запротестував перед урядом Злучених Держав проти переводження в Америці збірок на поборювання британської влади в Палестині. Притоку до такого протесту дало оголошення Фонду для Боротьби в Палестині. Ця організація має приміщення в Ню Йорку і помістила в американських щоденниках платне оголошення минулого тижня під наголовком: „Лист до терористів у Палестині". В зазиві поміщена заохота до боротьби палестинських терористів проти Британії, і очевидно, зазив до складання збірок. У протесті британський амбасадор дивується, як громадяни приязної Америки можуть складати фонди на боротьбу проти уряду приязної Британії.

ЗАТЯЖНИЙ СПІР МІЖ АМЕРИКОЮ ТА РОСІЄЮ.

Атланта, Джорджія. — Підсекретар війни Кенет С. Роял висловив погляд, що на цілі десятиліття в майбутності Злучені Держави Америки й Росія останутьcя єдиними великими військовими потугами. Зогляду на таке положення в світі треба мати на увазі хмари, які нагромаджуються на овиді. Ці хмари повстають з того, що одна держава постійно плекає в себе духа агресії і експанзії. Ця держава підтримує політику нищення самоврядування і виступає проти існування слабших держав. Вона теж проповідує насильне скинення урядів інших великих держав. Коли Америка є свідком постійних змагань до скинення демократичних урядів, то що ми маємо робити? — запитував Роял. На це відповідь така, казав він, що ми не сміємо зрезигнувати з наших засад і боронити менші держави, які ставляться до нас приязно.

ГАРИМАН ЗА ВІДБУДОВУ НІМЕЧЧИНИ И ЯПОНІЇ.

Лос Анджелес, Каліфорнія. — Секретар торгівлі Аверел Гариман заявив, що економічна мирна відбудова Німеччини й Японії є конечна для відбудови Европи й Далекого Сходу. Обі згадані країни мусять приноровитися до мирного життя, одначе їх не можна лишити в нужді, бо вони ударемнять всякі змагання до відбудови світу, сказав Гариман у промові в Тавн Гол.

Усіх українців виганяють за лінію Курзона

З приватних повідомлень та листів з південно-східньої Польщі виходить, що польський уряд наспілку зі совєтськими властями почали останню „чистку" Холмщини і Лемківщини від українського елементу. Усіх поголовно, кого вважається за українця, без огляду на його документацію, силою забирається та висилається за лінію Курзона. При цьому повторяються відомі вже надужиття та жорстокості. Широка полоса на захід від лінії Курзона цілком опустіла і там, де колись кипіло життя, сьогодні залишились тільки згарища і руїни та багато нових могил.

УКРАЇНСЬКА КОЛОНІЯ В АРГЕНТИНІ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ.

Буенос Айрес, 14. травня. — В Аргентині в загальному нараховується біля 120 тисяч українців, що досі під громадським оглядом були ще досить слабо зорганізовані. Місцеві товариства „Просвіта" і „Відродження" нараховують відносно малу, бо лише кількатисячну кількість членів. В останньому часі українська колонія в Аргентині збільшується новими іміґрантами з Европи, що без сумніву відібється корисно теж на організаційній та громадській роботі цілого аргентинсько-українського загалу. З приватних повідомлень довідуємось, що в днях 17-го і 26-го травня мають відбутися концерти, на яких виступлять колишні артисти Київської Опери Шведови та відомий піяніст Тарас Микиша, що візьмуть теж участь в академії вчесть головного отамана С. Петлюри і полк. Е. Коновальця в дні 8-го червня. Шведови і Микиша приїхали недавно з европейської скитальщини. В Буенос Айрес перебуває вже теж проф. Евген Онацький, що недавно приїхав з Риму. Аргентинський Допомоговий Комітет вислав вже понад 1,000 віз для скитальників в Европі, проте, їх переїзд натрапляє на всілякі труднощі.

ГОСПОДАРСЬКА КРІЗА В ПОЛЬЩІ.

Варшава, 19. травня. — Недавні повідомлення про таємні переговори польських і чехословацьких представників з представниками західних держав про „відкриття дверей" цих країн для Заходу, мають свої глибокі причини в економічних труднощах, які витворилися в цих країнах. Це відноситься насамперед до Польщі, де інфляція та економічні труднощі входять в дуже критичну фазу. Кілограм хліба, що ще недавно можна було купити за 35 злотих, сьогодні вже коштує 135 злотих і важко його дістати. За головну причину цеї економічної кризи вважається не тільки загальне післявоєнне положення, але насамперед комуністичну господарку в країні та серйозні заворушення між робітництвом, як теж внутрішньо-політичні неспокої.

І.Р.О. ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ПЕРЕБРАТИ СВОЇ ЗАВДАННЯ.

Лузана, Швайцарія, 19. травня. (АП) — Підготовча Комісія ІРО (Міжнародньої Організації для Скитальників) уповноважнила сьогодні свого екзекутивного секретаря, американського представника Артура Олтмеєра почати переговори з відповідними урядами та з окупаційними властями в Центральній Европі в справі остаточної розвязки проблеми скитальників. Він теж має доручення та відповідальність щодо перебрання завдань, персоналу і уряджень УНРРА і Міжурядового Комітету для Скитальників.

ІТАЛІЯ ПРОХАЄ ПРИЙНЯТИ ЇЇ В ЧЛЕНИ О. О. Д.

Лейк Соксес, Н. Й., 19. травня. — Італійський амбасадор у Вашингтоні, Альберто Тарчіяні, передав сьогодні генеральному секретарові О.Д. Тригва Лі формальне прохання італійського уряду прийняти Італію в члени О.Д. Подання підписане італійським міністром закордонних справ Карльом Сфорцою, який пішов у відставку разом з цілим урядом прем'єра де Ґаспарі шість днів тому. В письмі італійський міністер стверджує згідність Італії з усіма прінціпами О.Д. та заявляє, що „нова демократична Італія" вповні здає собі справу, що світова організація є найкращим засобом для збереження мира. В листі дальше пригадується участь Італії у війні по боці союзників в останніх двох роках та жертви Риму для „спільної справи".

ПЕРЕД СТВОРЕННЯМ НОВОГО ІТАЛІЙСЬКОГО УРЯДУ.

Рим, 19. травня. — Франческо Саверо Нітті, що вже раз був італійським премієром, робить знова заходи в напрямку створення нового італійського уряду, після резиґнації премієра де Ґаспері. Вважають, що Нітті вже в найблищих днях прийме формально доручення створити новий уряд та відразу проголосить його склад. Новий уряд мав би складатися з представників тих самих партій, що й попередний, іменно християнських демократів, соціялістів і комуністів, з тою різницею, що було б змінене чисельне відношення сил та розподіл поодиноких міністерств, при чому комуністи в обидвох випадках мали б впасти жертвою.

СОВЄТСЬКИЙ ҐРОМИКО ПОГРОЖУЄ АМЕРИЦІ ЗБРОЄЮ „МАСОВОГО НИЩЕННЯ"

Ню Йорк, 20. травня. — Совєтський представник в О.О.Д., заступник міністра закордонних справ Андрей Ґромико, вчера гостро атакував американську політику в справі контролі атомової енергії. Промовляючи на прийнятті Американсько-російського Інституту в готелі Волдорф-Асторія, Ґромико заявив, що американський „монополь" на атомову зброю є „ілюзією" та „дуже вузьким" поглядом на американські інтереси. Домагаючись прийняти совєтський плян контролі атомової енергії, запропонований Раді Безпеки О. Д., Ґромико погрожував, що як Америка його не прийме, то вона може бути загрожена іншою зброєю „масового знищення". Ґромико дослівно говорив: „Хто знає, може прийти час, коли країна, яка сьогодні під цим оглядом (атомової енергії) є в кращому положенні від інших націй, опиниться в такому самому, або ще й гіршому положенні в порівнанні з іншими державами на полі розвитку та вдосконалення деякої ґрізної зброї, якщо така зброя не буде заборонена". В дальшому Ґромико критикував американський плян контролі атомової енергії, виправдуючи рівночасно совєтські пропозиції.

ДОТЕПЕРІШНИЙ ПРИДІЛ ХАРЧІВ У НІМЕЧЧИНІ НЕ БУДЕ ЗМЕНШЕНИЙ.

Берлін, 19. травня. — Американське й британське військові управління в Німеччині сьогодні рішили вдержати на дотеперішньому рівні (1,550 кальорій) приділ харчів для німецького населення в своїх зонах. Рішення западо після того, як виказалося, що достава харчів з Америки, як теж зі самих німецьких джерел буде більша, ніж того можна було сподіватися.

ФРАНЦІЯ БОЇТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ.

Париж, 19. травня. — Члени французького уряду в своїх виступах з кінцем минулого тижня висловили деякі побоювання, що завелика американська допомога і позичка мали б некорисно відбитися на незалежності й суверенності французької політики.

СПРАВА АВСТРІЇ В „МЕРТВІЙ ТОЧЦІ".

Відень, 19. травня. — Наради визначеної на конференції в Москві окремої комісії в справі мирового договору з Австрією є дальше в „мертвій точці" — повідомлено сьогодні. Причиною цего застою є, як звичайно, совєтська позиція, зглядно, опозиція.

СПРАВЖНІ СКИТАЛЬНИКИ.

Відень, 19. травня. — На австрійсько-мадярському кордоні придержано групу 116 жидівських скитальників, що втікли з голодної Румунії. Справою цих скитальників занімаються тепер чотири уряди: румунський, мадярський, австрійський і совєтський, перекидаючи їх з одної країни до другої та видаючи щораз інші противорічні зарядження.

ЗА СВОБОДУ ПРЕСИ ТА ІНФОРМАЦІЇ В СВІТІ.

Лейк Соксес, Н. Й., 19. травня. — Підкомісія О.Д для справ Свободи Преси та Інформації почала сьогодні свої наради в справі гарантії свобідної виміни відомостей в світі та знесення цензури.

УХВАЛЕНО БРИТАНСЬКИЙ БУДЖЕТ.

Лондон, 19. травня. — Британський парлямент прийняв сьогодні більшістю 274 голосів проти 128 проект буджету країни, що виноситиме приблизно — на американські гроші — 12,724,000,000 долярів.

ХВОРИЙ ПАТРІЯРХ ВИЇХАВ ДО ГРЕЦІЇ.

Істанбул, Туреччина, 19. травня (АП). — Патріярх православної Церкви, (яка начислює біля 130,-000,000 вірних у світі) Максимос V. виїхав сьогодні зі своєї столиці Царгороду (Істанбул) до Греції, передаючи відповідні повновласті архиєпископові Доротеос-ові. Патріярх Максимос серйозно хворий і не має великих виглядів, щоб він ще вернувся на свій престіл.

НЕ СПІШАТЬСЯ ВПУСКАТИ СТАЛІНСЬКОГО АҐЕНТА.

Москва, 19. травня. Ленінґрадський і Новгородський митрополит Георгій, який з доручення Сталінового патріярха Алексєя мав виїхати до Злучених Держав намовляти місцеву православну Церкву признати над собою зверхність Москви, вже два місяці дожидає на американську візу, якої ще й досі не одержав.

ЗАБОРОНЕНО ВИСИЛАТИ СИГАРЕТКИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

Вашингтон, 19. травня. — В рямках боротьби з чорною торгівлею в Німеччині, американські окупаційні власті заборонили посилку цигареток і тютюну. В поштових урядах тепер, пере прийняттям посилки до Німеччини, вимають запевнення, що в посилці нема цигареток.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинoке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N. J.

КРЕМЛЬСЬКА СЛУЖКА

Нюйорський „Громадський Голос" проголосив себе тим, що виступає проти „безтямности, тупоумія та заскорузлости" серед української суспільности, зокрема серед американських українців.

Як відомо, в місяці травні святкуємо память Івана Франка. Навязуючи до цеї памяти, сталінський форналь, себто „Громадський Голос", що далі соромно потуряє Москві в її нищенню України, цитує глибокі думки Франка про покликання письменника на „доказ", що саме він є таким провідником, та що теж і йому, як колись Франкові, відплачуються противники „глухою ненавистю, завзятими нападами та клеветами, явним і таємним поборюванням". Це „як живцем взяте з теперішности докола нас", пише „Громадський Голос". Та ця теперішність така, що українське не-комуністичне громадянство в Америці осудило політику цеї газетки як не-українську, недемократичну і не-громадську, вважаючи її маячінням одиниці, яка втративши український, національний самостійницько-державницький грунт, як теж і віру в українську націю, котиться в що раз глибшу пропасть червоного москвофільства. „Громадський Голос", послугуючись політичною і національною чеснотою та гідністю Франка, хоче сказати, що як „більшість громадянства не розуміла його", себто Франка, так тепер більшість американських українців не розуміє редактора „Громадського Голосу". Та не зважаючи на це, він — „Громадський Голос" — як цей „блажен муж" Франка таки йде на „суд неправих" і там „за правду голос підносить", а коли вже в громадянстві „заглухне й найчуткіша совість", тоді „хоч диким криком збуджує громаду".

Таке й дещо більше можна б зацитувати з вірша Франка „Блажен Муж", поміщеного в „Громадськім Голосі" з 15 травня, який мав би доповнювати „золоті" думки автора статті „Якби жив Іван Франко". Та ми не можемо здержатись, щоб з цього вірша ще не зацитувати щось таке, що дуже надається до теперішніх часів, коли іде про те, чи годиться „блаженному мужеві" мовчати, коли мучаться та гинуть міліони невинних людей, і то ще рідних.

Франко пише:

Блаженний муж, що серед гвалту й гуку
Стоїть як дуб посеред бур і грому,
На згоду з підлістю не простягає руку,
Волить зломатися, ніж поклониться злому.

„Громадський Голос", як знаємо, навіть на вільній американській землі, звідки піднімаються усякі протести проти усіх поневолень і варварств у світі, не має ні сумління, ні відваги самому протестувати, ні інших закликати до протесту проти Москви-Кремля за насилля над Україною та винищення десятків міліонів українців та інших народів. Він збуває усе це мовчанкою і змальовує відносини в Україні в такий спосіб, якби там залишились наслідки тільки одного одинокого німецького лиха, але не згадувати теж і за московсько-кремльське нещастя це вже щось гірше як „безтямність, тупоуміє та заскорузлість"!

„Чи ще ж то ви мало наслужились Москві й ляхові?" — питає Франко таких, як „Громадський Голос", та цього питання цей „блажен муж" і „дуб" не чує. Він далі служить Москві, а щоб своє сумління облекшити, береться обмовляти інших. Мовляв, вони служать Польщі. Цілком так, як той злодій, що кричить: Ловіть злодія!

Клопоти з Палестиною

У четвер 15. травня на зібранні Генеральної Асамблеї Обєднаних Держав у Флошинг Медов під Ню Йорком, на внесок делегата Норвегії, прийнято одноголосно резолюцію в якій Генеральна Асамблея взиває всі уряди й народи, а зокрема жителів Палестини стриматися від погроз, насилля й інших діянь, які могли б витворити атмосферу, що могла б мати вплив на швидке вирішення Палестинського питання.

У надзвичийних нарадах Асамблеї брали участь делегати 55 держав, які радили 18 днів (від 28 квітня до 15. травня) і для підготови Палестинського питання до вирішення створили спеціяльну Комісію для Палестини з одинадцять представників малих і середніх невтральних держав. Спеціяльна Комісія має всесторонно провірити Палестинську справу і скласти звіт на звичайнім зібранні Асамблеї, що збереться в Ню Йорку 16-го вересня 1947 року. Саме з метою, щоб Комісія могла провірити точно і всесторонно очевидно, що і безсторонно, Палестинське питання, ухвалено згадану резолюцію. Вона звернена до держав і народів цілого світу і саме це вказує, що Палестинське питання стає всесвітнім. Це тому, що в ньому заінтересовні многі держави які прислали делегатів на наради Асамблеї, а теж ще й тому, що тут іде про Палестину, у якій інтересовані три головні віри: жидівська, християнська і магометанська. В Палестині лежить Вифлеєм, місце народження Христа. Там є Єрусалим, святе місто жидів і християн, яке є святістю теж і для ісповідників Магомета. Щодо числа жителів, то там нараховують 1,200,000 арабів і 600,000 жидів. Коли йде про число населення, яке представляють делегати Асамблеї Обєднаних Держав, то воно виносить 1,617,000,000 і живе на трьох четвертинах земного глобу. Число жидів, заінтересованих Палестиною, виносить яких 10,000,000, а число арабів, для яких це є національною справою, є 70,000,000.

Палестина лежить на роздоріжжі між важливими шляхами: 125 миль на північ від Суезького Каналу, 680 миль на південний схід від Дарданельського Проливу, при головній лінії Великої Британії до її нафтових багатств в Ірані й Іраку, в яких тепер інтересована теж і Америка. Політично Палестина находиться тепер під опікою вигаслої Ліґи Націй, яка в 1922 р. дала Великій Британії доручення („мандат") справувати владу в цій країні аж до заіснування таких відносин, які дали б притоку до зміни влади. Коли перед роком Ліґа Націй розвязалася, то її останнє рішення було, що мандати Ліґи остають в силі, доки не буде створене інше міжнароднє тіло, яке перейме зобовязання Ліґи.

Під час справування влади в Палестині Велика Британія дозволяла жидам поселюватися в тому краю і розгосподарюватися там так, наче б ця країна була їхньою батьківщиною. Справуючи владу в такім напрямі, Велика Британія виконувала мандат Ліґи Націй, який прийняла Британія в цілі виконання так званої Декляраціі Балфура з 24. листопаду 1917 р. Ця Декларація була дана жидам ще за часів, коли Палестина була під владою Туреччини у першій світовій війні, коли то жиди з цілого світу підтримали Велику Британію. Тоді жидів у Палестині було дуже мало, а подавляюче число населення становили араби. Коли на підставі Декларації Балфура жиди з цілого світу почали переселюватися до Палестини, як до своєї Батьківщини (Jewish National Home), то проти цього підняли араби бунт, який тривав від 1937 до 1939. Велика Британія не мала іншого виходу, як уневажнити Декларацію Балфура проголошенням Білої Книги з 1939 р. і признанням, що в Палестині живе дві національности, для яких Британія хоче виконувати владу.

Загалом Велика Британія впродовж 24 літ свого мандату мала з Палестиною велетенський клопіт. У тому часі прослiджувало положення в Палестині 25 міжнародніх конференцій, туди зїздилося 12 комісій, Англія сама вийшла була раз з проектом поділу Палестини на частину арабську й жидівську, одначе обі національності відкинули цю пропозицію. Напруження між обома національностями з р о с т а ло, доки з кінцем другої війни жиди не взялися за однобічне вирішення справи, а саме: здобути Палестину для себе як незалежну державу. Притоку до цього дало жидам переслідування жидів в Европі, за яким пішла масова еміграція жидів з Німеччини до Палестини. Жиди підняли підпольну акцію проти Великої Британії, зорганізувавши свою підземну терористичну армію. Коли Британія побачила, що не зможе дати собі ради з Палестиною серед повоєнних відносин, віднеслася до Обєднаних Держав з пропозицією скликати надзвичайне зібрання Асамблеї Обєднаних Держав для вирішення цеї проблеми.

Підчас нарад Асамблеї переслухано як жидів, так і арабів. Іменем арабів виступала Арабська Вища Комісія, яка повстала в Палестині в 1936 р. для ведення арабських справ; іменем жидів виступала Жидівська Агенція, півурядове тіло з осідком у Палестині, з яким британська влада в Палестині часто переговорює в справах жидівського населення. Переслухання відбулося 9. і 12. травня і обі сторони поставили промовців, які були знаменито обзнайомлені з положенням у Палестині. Араби рішуче заявили, що домагаються незалежности Палестини як арабської держави, а жиди заявилися за проголошення незалежности Палестини як жидівської батьківщини. Спеціяльна Комісія Палестини, яка взяла на себе обовязок прослідити справу і скласти звіт на звичайнім зібранні Асамблеї Обєднаних Держав, уже взялася до праці. У міжчасі правним міжнароднім опікуном Палестини треба вважати Обєднані Держави, які саме покликали до життя Спеціяльну Комісію, та яка вже функціонує з їх доручення. Коли Асамблея О. Д. видала заклик до всіх народів і країн світу, щоб здержатися від насильних діянь, то непослух такому зазивові вважатиметься непослухом с у п р о т и Обєднаних Держав.

Микола Чубатий.

Важливість інформацій та пропаганди

I.

В часі конгресової дискусії над державним буджетом сталася характерестична подія. Палата Репрезентантів зробила секретареві стейту, керманичеві американської закордоної політики, прикру несподіванку. Серед запалу редукувати предложений адміністрацією б у д ж е т, конгресмени скреслили за одним замахом ввесь буджет 31 мільйонів долярів, призначених на справи культури та інформації. Відділ культури та інформації при департаменті стейту це уряд, що його завданням є інформувати світ про Америку, її демократичний лад та тим способом переконувати світ, що найкращим ладом державного життя народів є демократичний лад, а не тоталітарний, фашистівський чи комуністичний. Інформуючи світ про Америку та її досягнення при народоправнім ладі, згаданий відділ департаменту стейту мав переконувати другі народи, щоб береглися перед небезпекою фашизму та комунізму.

Засобами, якими Америка ставляла свій порядок за взір для других народів, були радієві програми на двох десятках мов. В перших місяцях того року американський уряд урухомив також російську радієву програму „Голос Америки", надавану з Мінхену, що ставила собі за завдання інформувати населення Советського Союза про культурне, політичне та г о с п о д а рське життя Америки.

Поза тим з фондів, призначених на цю ціль, американський уряд утримував по важніших осередках світа відповідні бібліотеки.

Є надія, що сенат поправить похибку палати репрезентантів та приверне буджет пропонований адміністрацією на цілі американської інформації. Одначе, вже таки сам факт, що більшість палати репрезентантів з легким серцем скреслила видатки на інформацію світа про Америку, свідчить тільки, що в Америці є ще багато людей, які не здають собі справи з того, якою могутньою зброєю нинішного світа є потреба інформаційної служби навіть для найкращої справи.

На ділі інформація та пропаганда стали нині такою могутною зброєю, що може рівнатися атомовій бомбі, яку нині всі вважають пострахом людства. Бо так, як сила атомової зброї лежить не тільки в її безпосереднім нищенню, але теж в наступнім радовім діланні на здоровя тисячів людей, що паралізує їх нерви та робить їх неспосібними до дальшої боротьби, так само пропаганда. Вона не тільки несе інформацію бажану атакуючим, але підриває мораль противника, несе недовіря до власної влади та вливає в душу сумніви, що паралізують волю людини та роблять її склонною в напрямі бажанім для того, що розсіває пропаганду.

Пропаганду як воєнну зброю на широку скалю та доцільно перший раз застосували в часі першої світової війни. Один із англійських стратегів стверджує, що пропаганда принесла тоді Англії не менше користи як операції на полі бою. Виданий по першій світовій війні підручник пропаганди свідчить, які видумані та психологічно випробувані методи були стосовані вже в часі першої війни, щоб ослабити морально противника.

Та вже ніхто досі на світі не використовував цеї зброї так зручно, як большевики, однаково під час війни, як і мира.

Сміло можна твердити, що тільки терором і пропагандою большевики тримаються при владі на одній шостій частині земного ґльобу вже тридцять років. Пропаганда у большевиків перемінилася в мистецтво. Окремі школи пропагандистів вчать як здобувати собі душі своїх слухачів, в який спосіб промовляти та переконувати їх про доцільність навіть такого злочинного божевілля, яким в практиці став російський большевизм.

Коли тисячі, а то й сотні тисяч, людських істот по всему світі стають прихильниками найбільше кривавої та нелюдської диктатури на світі, полученої з крайною нуждою громадян, то це насамперед робота майстерської большевицької пропаганди.

Річ природна, що до такої майстерної пропаганди треба теж майстерських пропагандистів. В Москві та по важніших осередках Советів існують окремі школи, які витреновують тисячі пропагандистів для внутрішного та для закордонного вжитку.

Біля двадцять літ греміла постійно з Москви радіостація Комінтерну, найсильніша радіостація в Европі та несла пропагаду дослівно на всіх мовах світу, захвалюючи комунізм, як одиноке спасення гноблених та поневолених. Ясно, що гнобителями представлялося всі держави на світі крім найбільшого гнобителя 180 мілонів поневолених росіян, українців та других народів советської тюрми. До мистецтва підніс пропаганду також націстичний шеф пропаганди Ґебельс, поширюючи расову віру націзму.

Хоч первісне значіння слова „пропаганда", яке походить від латинського слова та означає „поширювання", не має з морального боку некорисного значіння, то тепер зі словом пропаганда звязується часто поширювання переконань опертих здебільша на неправді. Таке неетичне значення пропаганді придбали якраз большевики, що аж надто часто користуються неправдою, перекручуванням ф а к т і в тощо, щоби тільки досягнути свою ціль. Це останнє приневолює уряди та громадянства, що заступають моральні ідеали та народоправні системи, викривати большевицькі брехні, інформувати світ правдиво. Якщоб цього не було, тоді пропаганда неправди та ворожнечі мала б вільне поле до діяння і тим швидше досягала б свою ціль.

Звідси то й потреба, щоби демократичний уряд Америки, інформував світ про дійсний стан свого життя. Певно, що представники волі людини не дорівнають большевикам зручністю пропагандивної техніки одначе їх інформація має за собою одну непереможну силу, а саме правду. Тому ширення правди та правдивої інформації стає нині обовязком урядів та громадських організацій так само як дбати про фізичну оборонну зброю перед напасником.

(Докінчення буде).

Ол. Луговий. Права застережені.

Дажбожі Внуки

I. НА ЧУЖИНІ МІЖ СВОЇМИ

35)

За те могли сипати гріши. Хотіли набути собі щось з панського! Перші роки мати заробляла на життя лекціями музики й мов, тим революційним паням. Публика з них неможлива. Мати не раз гірким п л а ч е м заходилася, малого синка обнявши. Він відтоді почав поганню гордувати, гидитися, вчився розпізнавати людей. По двох роках — мати зайнялася простішим, за те поплатнішим заняттям. Шила для багатих пань сукні, жакети. Віджила, постійно держала трьох помічниць, втікачок від большевицької чи польської опіки. Ростислав підріс, за рікдва мав скінчити гимназію, мріяв про університет. Мов вчився у матері, від неї навчився і по англійськи, хоча не мало засвоїв від батька в дитинстві... Кожного дня говорилося все якоюсь мовою, змилити — мама не дозволила...

Задумували переїхати до Праги, там осісти на все. Тимчасом з Чехії їх прогнано! Чех, директор Ростиславової школи, доручив перекласти на французьке його працю на соціологічні теми. Нудна, довга, сторін на пятьсот... Не сподівався Ростислав великої заплати. Всеж думав, — тисяч чотири — пять корон чех заплатить. Це буде неаби яка поміч матері, — доляр цінився у 35 корн, — яких 140 долярів. Вісім місяців перекладав, з маминою помічччю вигладжував мову, переписував. Убрався якнайпристойніше, прилизав навіть свою неслухняну чуприну, поніс викінчену працю директорові. Брат — чех за вісіммісячну працю заплатив лятьсот корон!... Ще й поучувати наважився!... Ростислав не чех, мусить бути вдячний, що Чехія дала йому притулок, дала освіту... Не перевищати здібностями родновитих чехів, не відбирати їм хліба... Брати, що дають, бо ж чехи йому велику ласку роблять!... Хлопець отетерів на поучування. Плюнув директорові в обличча, корони кинув під ноги і з тим забрався. Директор не посоромився донести поліції за зневагу держави, — зневагу себе затаїв. Його з матірю арештували, загрозили висилкою у Совети. Вони запротестували. Звільнили аж по підписанні зобовязання, що до означеного часу виїдуть з Чехії добровільно. Спродали, за що могли дорібки, близько року застрягли в Мадярщині, далі добилися до Відня. Ростислав пропустив рік навчання. Мусів складати іспити зо сім клясів. За рік обжилися й тут, він здав матуру. Мати не дармувала. Треба готуватися до оплат в університеті. Він знайшов працю лябороптом. І надовго дивилися з матірю у будуччину, зявився достаток...

В Німеччині приходила до сили нова партія, флягіят російських комуністів. Войовничо погрожувала Італія примітивним африканським державкам. Запахло порохом. Шаліла депресія, в Австрії настали розрухи, кріваві бійки з робітництвом. Мати посивіла молодою завдяки революції, утратила все!... В друге переживати жахи, поневіряння — не хотіла. Потерпала за сина, — Р о с т и с лавові вісімнадцятий кінчався. Рік за рік — покличуть його до війська. А за що служити, за кого наражувати життя?... Батьківщини вони, скитальці вже у четвертій чужій країні, не мали. Їх властива батьківщина у ворожому ярмі. З Австрією ніщо їх не вязало. Мати хотіла сина від грізного майбутнього врятувати. Рішили виїхати далеко від прийдешньої війни, у Новий Світ. Вдалися за дозволом — їм відмовили Злучені Держави, південно-американські республики. Бож застій, мільйони безробітних. На прохання британського представника в Австрії, погодився консулят Канади. Мати шила для пань з амбасади, прохала через них. Без афідевиту, запоруки, що новоприбулі не стануть публичним тягарем, виїхати неможливо. Пароплавна компанія вистаралася афідевит йому. Мати змогла збитися необхідну не юнад суму гроша, щось півтисячі долярів, то ж її впущено без афідевіту. Тут і стали панство Ставровичі Ростиславові у пригоді. Одержавши афедевит — думали, також, що на американському континенті занадто багато людей міняє назвища.

Тепер Ростислав з матірю в Канаді. Знайшов нових батьків, знайшов свою долю, любу дружину. Чує себе надмірно щасливим, постарається щастя заслужити, не зразити їх батьківського довіря...

— Так ось, яких батьків ти син! — чуло вимовив пан Ставрович, як Ростислав скінчив сумне оповідання. У матери на очах блищали сльози. Ростислав занепокоївся:

— Чого ви плачете, любі мої? — питав розчулений.

— Господи! Скільки тобі з мамою біди пережити довелося! — казала скликуючи мати.

— Що було, то минуло! — він сказав лагідно. — Чого ж плакати?

— Чи я знаю — вимовила дівчина. — З жалю, з утіхи!

— З утіхи не плачуть! Тай нема дуже так чим тішитися!

— Часом, — не погодилася мати. — А тішимося тим, що тобі ніяка держава не дала дозволу приїхати!... Інакше ми може й не знали б про себе!

— Від своєї долі не втечеш, мамо!

Зовсім забули, що треба їхати на фарму. Батько почав розповідати про свою родину. Мати поправляла, додавала деталі.

(Дальше буде).

В. Левинський.

Українське словянофільство

З НАГОДИ СТОЛІТТЯ РОКОВИН КИРИЛО-МЕТОДІІВСЬКОГО БРАТСТВА.

2)

В 1843 і 1844 рр. у Шевченка повно дозрів той світогляд, із яким він їхав із Петербурга на Україну „як речник вільної, демократичної та незалежної України" (М. Возняк, ст. 13.). А перед відїздом своїм виголошував він у петербурському гуртку палкі речі про національну волю України.

В Петербурзі пише поет свою ґеніяльну поему „Сон" (8. VII. 1844), в якому дає він повну волю своєму гнівові й ненависти до катів України, московських царів від Петра Великого до Миколи І.:

Се той **Первий**, що розпинав
Нашу Україну,
А **Вторая** доконала
Вдову-сиротину.
Кати, кати, людоїди.

І поет питає Бога:

Чи довго ще на сім світі
Катам панувати

Він згадує в поемі й тих землячків, які для служби стали перевертнями. З його грудей виривається крик:

Украйно, Украйно!
Отсе твої діти,
Твої квіти молодії,
Чорнилом политі.
Московською блекотою...

В уяві Шевченка Україна виступає як безталанна вдова, що не має свого власного господаря, бо її вільного гетьмана Павла Полуботка (1722-1724) цар замучив голодом у Петро-Павловській кріпости у кайданах. Але коли діти України стануть на ворога, тоді Україна знову матиме свого господаря і стане вільною. — Так пояснює поему „Сон" проф. Ст. Смаль Стоцький.

Хуторові Богдана Хмельницького присвятив поет містерію „Великий Льох" (21. X. 1845), в якій він говорить про таємницю визволення України, звязану з народнім повіррям про Великий Льох, що його москалі розкопували в Суботові. Поет вірить, що Україна зродить нового Гонту, який

Розпустить правду й волю
По всій Україні.

У тісному звязку з „Великим Льохом" стоїть поезія Шевченка „Суботів" (21. X. 1945), в якому поет дорікає Богданові Хмельницькому, що „занапастив убогу сироту Україну", внаслідок чого на Вкраїні

Байстрюки Єкатерини
Сараною сіли.

Церква Богданова в Суботові, що символізує Україну, живцем поховану:

Розвалиться, а з під неї
Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!

В цьому ж році написав Шевченко і свій революційний „Кавказ" (18. XI. 1845, Переяслав), в якому поет гаряче співчуває черкасам у їхній боротьбі за свободу й незалежність проти московського царату, що боронили до останку свій, аул" (гірське село) й кожну „саклю", воліючи вмерти, ніж дістатись під московське панування (Д. Дорошенко).

Поет співає славу черкаським лицарям та палко кличе до них:

Борітеся, поборете
Вам Бог помагає
За вас сила, за вас воля
І правда святая!

Поет плаче, що в боротьбі черкеських лицарів за свою волю й незалежність російський уряд уживав проти них їх сусідів, кубанських козаків. Він присвятив свою поему Якову де Бальмену, що в 1844 р. намалював ілюстрації до нового в и д а н н я Шевченкового „Кобзаря" і якого, як російського офіцера послала Москва до боротьби з черкесами, які вбили його в бою у 1845 р. Шевченка боліло страшенно те, що Якову де Бальмену:

...не за Україну,
А за її ката довелось пролить
Кров добру, не чорну, — довелось запить
З московської чаші московську отруту!

Датою 14. XII. 1845 позначене Шевченкове „Посланіє", в якому він звертається до сучасного йому українського панства, нащадків козацької старшини, з якими він ближче познайомився, побувавши 1843 і потім 1845 року на лівобережній Україні. З гіркою іронією, з тяжким жалем і болем вичислює поет всі гріхи українського панства перед своїм народом і закликає його схаменутися. Він сміється з тих українських панів, що захоплювались козаччиною та ставили високо історію України, називаючи її „поемою вільного народу", але самі вислугувались Москві й дерли шкіру з українських кріпаків. Він проклинає тих українських гетьманів, що ради своїх особистих користей вислугувались або Москві або Польщі, та називає їх „рабами, підніжками, гряззю Москви" або „варшавським сміттям". Він глузує з тих українських панів, що захоплювались західно-европейськими ідеями й французькою революціею, їздили в західну Европу, щоб там розтренькувати здертий з українського кріпака гріш і які „на Україну принесли тільки великих слів велику силу".

Нема на світі України,
Немає другого Дніпра:
А ви претеся на чужину
Шукати доброго добра,
Добра святого, волі, волі,
Братерства братнього...!
Найшли,
Несли, несли з чужого поля,
І в Україну принесли
Великих слів велику силу,
Та й більш нічого...

Він шельмує тих своїх земляків-словянофілів, які за своїми мріями про всесловянство занедбували українську справу і які знали всі словянські мови, але своєї рідної „дасть Біг!"

Загалом, „Посланіє" в цілому, як слушно каже проф. Ст. Смаль-Стоцький, „є синтезою Шевченкових думок про визволення України, є живою програмою національно-культурною, соціяльною і політичною, в якій зовсім виразно визначена мета, політичний ідеал, означені зовсім певні завдання і подані засоби для здійснення ідеалу. Це правдивий національний заповіт Шевченка.

Шевченкові, уявляється Україна, як одна велика руїна і він накликує земляків:

Полюбіте щирим серцем
Велику руїну!
Розкуйтеся, братайтеся!
У чужому краю
Не шукайте, не питайте
Того, що немає
І на небі, а не тільки
На чужому полі ...
В своїй хаті — своя правда
І сила, і воля!

В три дні по скінченні „Посланія" написав поет „Холодний Яр" (17. XII. 1845), де

...колись гайдамаки
Табором стояли,
Лагодили самопали,
Ратища стругали.
У Яр колись сходилися,
Мов із хреста зняті,
Батько з сином, і брат з братом,
Одностайне стати
На ворога лукавого
На лютого ляха.

І поет питає:

Деж ти дівся, в Яр глибокий
Протоптаний шляху?
Чи сам заріс темним гаєм?
Чи то засадили
Нові кати, щоб до тебе
Люди не ходили
На пораду: що їм діять
З добрими панами,
Людоїдами лихими
Новими ляхами?

Щукаючи в „Псальмах Давидових" (19. XII. 1845) мотивів, які підходили під його власні національно-політичні погляди, й настрої, Шевченко молиться:

Боже!...
Покинув нас на сміх людям,
В наругу сусідам;
Покинув нас, яко в притчу
Нерозумним людям.
. . . .
І всякий день перед нами —
Стид наш перед нами.
Окрадені, замучені,
В путах умираєм;
Не молимось чужим богам,
А Тебе благаєм:
Поможи нам, ізбави нас
Вражої наруги!
Поборов Ти першу силу[3])
Побори і другу,
Ще лютішу![4]) Встань же, Боже!
...... поможи нам,
Встань на ката знову!

[3]) Себто — Польщу. [4]) Себто — Москву.

Нарешті славнозвісний Шевченків „Заповіт" (25. XII. 1845). Тяжко хорий поет у Переяславі сподівався смерти та написав у ліжку свій „Заповіт", а який кінчить зазивом до земляків:

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сімї великій,
В сімї вольній, новій,
Не забудьте помянути
Незлим, тихим словом!

Такий був Шевченків національно-політичний світогляд, в 40 рр. перед його арештуванням царським урядом як Кирило-Методіївського братчика.

Не дивно, що для київського гуртка Шевченко показався „якимсь небесним світильником", як сказав про нього П. Куліш у своєму „Історичному оповіданні", Коли поет зявився серед київської молоді, і з голосним плачем заспівав по нещасливій долі України:

Світе тихий, краю милий,
Моя Україно!
За що тебе сплюндровано,
За що, мамо, гинеш?

так цей спів був во-їстину гуком воскресної труби архангела. Коли говорено, коли небудь по правді, що серце ожило що очі загорілись, що над чолом у людини загорівся полуменний язик, то це було тоді у

(Дальше буде).

Ос. Залеський.

ФІЛЯРЕТ КОЛЕССА

Дійшла до нас з Рідного Краю сумна вістка про смерть визначного українського вченого і композитора академіка д-ра Філярета Колесси.

Покійний знаний ширшому загалові як автор збірника народних пісень в хорових обробітках та автор книжки про Миколу Лисенка, що вийшла накладом Т-ва „Просвіта" у Львові. Та небагато людей знає, що д-р Колесса був визначним етнографом і з його імям вяжуться тісно досліди над українською народною піснею. Він перший на західніх українських землях почав науково досліджувати музичну будову народної пісні, головно її ритміку й мельодику і висліди своєї праці поміщував у — „Записках Наукового Т-ва ім Шевченка" у Львові та в заграничних наукових журналах. Та не тільки в теоретичних розвідках виявляється його праця; свої досліди над будовою народної пісні застосував він в хоральних обробітках пісень й тому народні пісні в його оформленні — стали зразком, як слід опрацьовувати українську народну пісню, щоб не викривити її мельодійної й ритмічної структури. — Першим збірником була „Наша Думка", в якому помістив він кільканадцять народних пісень на чоловічий і мішаний хор, що довгі роки засоблювали наші хори добрим пісенним матеріялом. З інших збірників — знані є „Козаки в народних піснях" — збірка народних пісень про Козаччину, збірка любовних пісень у формі сюіти „Вулиця", Гаївки, Веснянки, Купальні й обжинкові пісні, Щедрівки і Лемківські пісні.

Окремо опрацював покійний збірнички народних пісень для школи. Хоч усі наші композитори по цей бік Збруча гармонізували народні пісні для хорів, то все таки Ф. Колесса перший взявся до цієї праці на науковій основі, беручи під увагу окремішність будови української пісні, — так різної від пісень інших народів. До своїх студій дійшов він завдяки працям Петра Сокальського, а головно Миколи Лисенка, котрий спрямував його на правдивий шлях у студіях народної пісні та давав йому вказівки, як треба опрацьовувати народну пісню, щоб не затерти її питоменної будови. Філярет Колесса був у цьому напрямку першорядним фахівцем і його працю оцінювали високо чужинці, що часто зверталися до нього за порадою в справах музичної етнографії.

Був він членом заграничних наукових інститутів і в їхніх виданнях поміщував свої праці. За свою научну роботу дістав він, між іншими, титул академіка Київської Академії Наук. Частину своїх дослідів помістив він у книжці „Українські народні думи", що вийшли накладом „Просвіти" у Львові в 1925 або 1926 році.

Ще студентом почав він разом з братом Іваном збирати й записувати народні пісні (головно на західніх українських землях), що їх він описав опрацював та поміщував у „Етнографічних Збірниках" Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Імя Філярета Колесси знане також як імя композитора хоральних творів, що не сходять з програм наших концертів („Було колись", „Як би мені черевички", „Воєнні квартети" тощо), які появилися в час першої світової війни. Та і в цих його власних композиціях проявляється народна тематика, або народна пісня, якій він посвятив був ціле життя, полонила була його уяву.

Як людина був покійний Філярет Колесса зразком незвичайної працьовитости — а при цьому великої скромности. Пригадую собі, як вчас його перебування на еміграції у Відні, за першої світової війни, показував він свої власні композиції віденським музикам, щоб вони висловили свою думку про твори, що їх давав до друку.

Докладне значення Філярета Колесси як музичного етнографа можна буде як слід висвітлити щойно тоді, коли будуть доступні усі його наукові праці, що в більшості находяться у недоступних тепер для нас місцях.

Покійний був братом д-ра Олександра Колесси, бувшого посла до австрійського парламенту і професора українського університету в Празі, а батьком композитора й диригента Миколи Колесси.

(„Час").

МАЄ 106 РОКІВ І ДОБРИЙ АПЕТИТ. Це Віталя Телез, що щиючи святкувала свої 106-літні уродини в Лос Анджелес. Її найстарший син має 70 років. Походить з Мексика. Кажуть, що має це й тепер знаменитий апетит, особливо, як їй дати мексиканські страви.

Виступ Донни Ґресько

Дня 4 травня б. р. відома молода скрипачка, Донна Ґресько, виступила в Филаделфії (Винвуд) в палаті П. Россела Баума, що походить з старого квейкерського роду, себто з тих Квейкерів, що переслідувані в Европі, прибули до Злучених Держав, оснували стейт Пенсилвенію і саме місто Филаделфію. Запрошено п-нну Донну Ґресько за посередництвом п. Евгена Рогача, щоб при допомозі її концертового виступу зібрати дещо гроша для допомогової акції „Френдс Сервис Коміті", себто цеї організації, що помогла багато українцям в Европі й далі помагає. Виступ цей розголошено теж і в филаделфійській пресі. Величезний сальон п. Баума був виповнений добірною американською публикою, між якою можна було бачити теж і українців. Під кермою п-ні Хоминової влаштовано в бічних кімнатах теж і виставку українських народних виробів. Вияснення, що це за мистецтво, давали англійською мовою: М. Милянович, та С. Рогач, Д. Пришляк і С. Матера, студентки Академії СС. Василіянок у Факс Чейз. Артист П. Андрусів виставив свій новий образ „Гуцульське весілля". Усе це дуже цікавило присутніх. Сам концерт випав під артистичним оглядом знаменито. Публика приймала гру Донни Ґресько, якій акомпаніювала Оля Дмитрів, з одушевленням. Програма була багата і різнородна та обіймала т в о р и таких композиторів як Чайковський, Вєнявський, Шопен, Равель і т.д. За кожним виконанням публика дякувала молодій артистці громовими оплесками, домагаючись наддатків.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Відповіді визначних американців в українській справі.

Українська православна парохія в Провіденс вислала письма в українській справі, а зокрема в обороні українських скитальців, до губернатора стейту. На ці письма одержав парох о. Йосиф Желіхівський відповіди, з яких можна виносити, що тепер українською справою куди більше інтересуються, як бувало давніми часами.

Губернатор стейту Ровд Айленд, Джан О. Пасторе, пише: „Ваша справа є одною з найвартніших і я симпатизую з нею з цілого серця та піднираю". Теж зазначує, що вислав це письмо до Вашингтону, щоб там поперли українські постуляти.

Сенатор Ж. Говард МекҐрейт звідомляє, що йому українська справа лежить на серці, як і недоля скитальців, але „тяжко мені зорієнтуватись, як далеко можна в цій справі піти, проте запевняю Вас, що зроблю усе, що є в моїй силі".

Сенатор Т. Ф. Ґрін пише, що „ця справа належить до департаменту стейту", але скорше чи пізніше вона може прийти під розгляд сенату, а як так буде, то „можете бути певні, що я буду памятати за це, що є в Вашому письмі".

Конгресмен А. Ж. Форенд ті пише, що він уже відносився до департаменту стейту та до американської, заморської, військової команди в справі репатріяції скитальців. Це ясне, пише конгресмен, що „колиб ці люди повернули до Росії, то там жде їх смерть, або невільництво", тому „я завжди буду їх боронити"..

Конгресмен АА. Ж. Форенд пише, що він „відчуває велику симпатію до тих добрих людей", себто українських скитальників, як і добре знає, чому вони опинились на скитальщині.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

Українці в американськім музичнім світі. — Концерт Струнної Орхестри Тараса Губіцького.

В різних містах Америки є українські музики, які займають визначні місця в американськім музичнім світі, як професори музики по вищих школах і університетах, або як члени симфонічних орхестр. У цім буде мова про одного з таких наших визначних музиків, які працюють в Дітройт.

Тарас Губіцький, член Дітройтської Симфонії від 1942 року, приїхав до Дітройт тому десять років з Винипеґу на запрошення покійного о. Л. Сембратовича, щоби зорганізувати кращий хор при його парохії. П. Губіцький після скінчення високих музичних студій працював серед української громади Винипеґу, головно при Інституті Просвіти. Музичний степень отримав в „Роял Скулс оф Мюзік", Лондон, Англія, а в кілька років по цім отримав почесний степень представника „Роял Академіоф Мюзік", Лондон.

Прибувши до Дітройт п. Губіцький бажав спершу посвятити свою музичну працю і знання для піднесення й розвою музичної культури серед українського громадянства, стрінув одначе невелике заінтересування та перешкоди.

Запрошений на дірігента концертового ансаблю на Українській Щоденній Радіо Годині під дирекцією М. Шустакевича на WJLB радіо стації зістав по короткім часі покликаний на музичного директора цеї радіо стації та дирігента радіової концертової орхестри. З цієї пори відкрились перед нашим музиком двері в широкий американський музичний світ. Музичний інститут „Дітройт Касерваторі оф Мюзік" покликує Тараса Губіцького на професора музичного факультету. Рівночасно свав він членом концертового струнного квартету „Детройт Мюзік Ґілд", а від 1942 року членом „Дітройт Симфони", де грає на своїй улюбленій віолі. Інструментом п. Губіцького є теж скрипка, а додатковим і фортепіян.

По кількох роках учителювання в дітройтській музичній консерваторії він залишає цю посаду і відкриває свою власну музичну консерваторію. При своїй музичній студії п. Тарас Губіцький зорганізував молодечу смичкову орхестру, спершу з 25 молодих музикантів, та заінкорпорував її під назвою „Дітройт Филдерс Бенд" (Дітройтська Смичкова Орхестра). Нині ця орхестра начисляє до 60 молодих талановитих музикантів, вихованих упродовж шістьох років самим її організатором. Поза свою працю у Дітройтській Симфонії п. Губіцький посвятив цій молодечій орхестрі всю свою енергію й увагу.

Хто любить та цінить музику, цей очевидно шукає музики. І серед українського громадянства знайшлося невелике число музичних любителів, які заінтересувалися цею молодечою орхестрою та слідили за її розвоєм. Серед американців ця орхестра здобула собі широкі кола симпатиків.

Кожного року з весною ця орхестра давала свій концерт і кожного року ширшав круг її симпатиків. Перший концерт зі своєю молодечою орхестрою п. Губіцький дав цьому пять років на малій концертовій салі „Дітройт Арт Мюзіум" та цьогорічний концерт під кінець квітня відбувся в найбільш знаній великій музичній авдиторії „Мюзік Гол", де постійно грає Дітройтська Симфонія.

Головним патроном цього концерту був дірігент Дітройтської Симфонії, славний Карло Круґ, а між іншими патронами на програмках бачимо імена еліти американців Дітройту. І так ця молодеча орхестра стала немов дитиною музичних кол Дітройту.

Згаданий концерт відбувся при виповненій вщерть авдиторії Мюзік Гол. Зі сцени неслася з 60 струнних інструментів спокійна краса, райдужні тони, які сипалися в душу слухача правдивими жемчугами, наче весняний цвіт від подуву теплого вітру. На концертову програму складалися великі музичні твори: Пасторал-Баха, Ґренд Кончерто в Д-майнор-Гандля, Кончерто в Е-флет-Моцарта, а дальше композиції Гольшта, Ґріґа, Ендерсона, Штрався та інших. Підчас програми зістала нагороджена спеціяльною стипендією наймолодша (10 літня) скрипачка цеї орхестри. Цю нагороду та інші менші нагороди роздав музикантам судія Рекордерс Корту М. Скілмен. Коцерт Дітройтської Смичкової Орхестри п. Тараса Губіцького був дуже успішний і американська преса помістила про нього теплі згадки. П. Губіцький виказався не тільки добрим організатором і учителем, але це більше знаменитим музичним керівником.

На жаль в цій орхестрі є заледви четверо молодих музиків українського роду, та це вже наша вина... Поза своєю працею в американськім музичнім світі, п. Тарас Губіцький щиро інтересується українською справою й ніколи не відмовляється від виступів на українських концертах, коли його запрошують. Зачуваємо, що п. Губіцький працює над кількома українськими композиціями, які можливо почуємо вже на наступнім концерті його смичкової орхестри.

Юлія М. Шустакевич.

РУЗВЕЛТ МОЛОДШИЙ ДІСТАЄ НАГОРОДУ. Франклин Делано Рузвелт Мол., син небіжчика президента, його мати, пані Еленор Рузвелт і віцеадмірал Монров Келлі висвітлені на оцьому образку. Світлина знята саме після покінчення церемонії, у які Келлі припняв молодому Рузвелтові медалю Леґіону Заслуги за його геройську поведінку в боротьбі коло Лусон, на Филипинах, 31. січня 1945. Він носить уже медалі Срібної Зорі і Пурпурового Серця.

Справа Турецьких Проливів

Домагання президента Трумана, щоби дати економічну підтримку Греції й Туреччині пригадує про велике значення Турецьких Проливів (Дарданелі в південно-західній частині та Босфор в північній). Ні про яку іншу частину на Середземнім Морі (а може й в світі) не було сітльки суперечок, як про цей історичний водяний шлях поміж Єгейським та Чорним Морями. Злучені Держави цікавилися тим шляхом вже від 1830 року, після заключення Американсько-Турецького Договору, по якому американські торговельні кораблі дістали право вільного плавання через Проливи. Домагання президента дати позичку Греції й Туреччині вказує світові, що Америка й тепер дуже зацікавлена справами Турецьких Проливів.

Досить тільки глянути на мапу, щоб зрозуміти стратегічне та економічне значення тих Проливів не тільки для Туреччини, якої столиця — Істанбул — є на Босфорі, та Греції, але також для інших країн довкола.

Цей вузький водяний шлях, що зєднує південно-східну Европу з Малою Азією, має велике стратегічне значення для держав при Чорнім Морі (Туреччини, Болгарії, Румунії та Советського Союзу). Для них усіх, крім Туреччини, це є одиноким морським доступом до Середземного Моря та одиноким шляхом до Чорного Моря для пароплавів інших країн.

На економічне значення Проливів для Советського Союзу вказує самий факт, що дві великі річки, які надаються до плавби — Дніпро й Дон — впадають у Чорне Море. Проливи мають величезне значення для торговлі Советського Союзу водяними шляхами, наприклад для вивозу збіжжя з України.

Зогляду на те, та на історичне стремління мати порт на теплих водах, Советський Союз не раз звертався до турецького уряду з вимогою більшого голосу в справах Проливів.

Фактично все зводилось до того, що Росія намагалася дістати від Туреччини право вільної плавби для торговельної фльоти й право закрити Проливи для военних кораблів не чорно-морських держав.

Секретною частиною Турецько-Російського Договору з 1883 року, турецький султан погодився на те, що Туреччина не буде пропускати через Проливи военних кораблів чужих держав. Вісім років пізніше Туреччина договорилася з Росією, Прусією, Австрією, Великою Британією та Францією в справі Проливів. Згідно з тою догодою Проливи мали бути відкритими для торговельних кораблів всіх країн та закритими для чужих военних кораблів.

Наступним кроком був Советсько-Турецький договір про „вільну плавбу з торговельною метою для всіх країн". Спірні питання обговорювали знова на Лозанській Конференції року 1923. Тоді погодились Советський Союз, Туреччина, Велика Британія, Франція, Італія та Японія на деміліталізацію Проливів та віддання їх під контролю інтернаціональної комісії при Лізі Націй.

Року 1936, після повторних домагань перегляду Лозанської Конвенції, відбулася Конвенція в Монтре. Її підписали: Болгарія, Франція, Велика Британія, Греція, Японія, Румунія, Туреччина, Советський Союз та Югославія. Було рішено, що Туреччина має опіку над Проливами та має доглядати за виконанням постанов відносно пропуску военних кораблів.

Починаючи з 1945 року Советський Союз все домагався нового договору, що дав би змогу Туреччині й Советському Союзові організувати оборонні бази на Проливах. Злучені Держави противились тому і в ноті до Туреччини з 19 серпня 1946 року домагалися того, аби за оборону Проливів був відповідальним в першу чергу таки турецький уряд. В ноті було згадано, що цілу справу контролі Проливів мають розглядати Обеднані Держави. По нинішній день нема догоди на ті дві пропозиції.

Догода в справі цього водяного шляху, що має таке велике значення для світового господарства, є конче потрібною для тривалого миру.

Загальна Рада — ФЛІС.

Ми, родина Покійної
ПЕЛАГІЇ ХИТЬ
(PEARL HITT),
складаємо щиру подяку членам Бр. св. Петра й Павла, відділ 102 У. Н. Союзу в Клівленд, О., за віддання останньої прислуги. Також щира подяка Кревним і Приятелам, Односельчанам із села Білич за цвіти і за поділення з нами жалобою. Щира подяка нашому всеч. о. Д. Д. Лещишиному і хим, що несли домовину на вічний спочинок. Рівнож щира подяка М. Колодійови за чесну і совісну обслугу.
РОДИНА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

До нашого відома доходить, що в деяких місцевостях пошта не доставляє „Свободи" точно, або доставляє з великим опізненям, по кілька чисел разом і т. п. Щоб могти цю справу полагодити основно у відповідному уряді, прохаємо наших передплатників і членів, щоб повідомили нас про всі нерегулярності в доставі „Свободи" поштою, якщо в них такі трапляються.

АДМ. „СВОБОДИ".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. Ш. — Витинок з клівлендської преси про „невдячних дітей" і старих батьків, викинених з хати, одержали, як і Ваш допис. Це випадок, який не можна узагальнювати, а „невдячність", про яку згадуєте, така стара, як світ. Тут нарікання і жалі нічо не поможуть. Це справа виховання, себто справа дому, школи, церкви і т. д.

М. Г. — Дякуємо за добре слово.

ТАРЗАН ч. 1603. Побратими в джунглях.

Товна дальше вияснювала Тарзанові свою долю: „Коли тубильці полишили молоді щенята леопарда, щоб вони погинули, мені стало їх жалко..."

„Тої ночі я крадьки вибралася з оселі"...

„...і взяла з собою троха харчів для щенюків".

„Опісля я занесла їх до оцеї печери. Від тоді ми все жили разом і ходили на полювання".